

Fjärde roten, tomt 122

Kvarteret Arkaden

Sjuttonde roten 1637–57

Gaddåsgården

Åttonde roten 1657–57

Drottninggatan, norra sidan

Östra vällen – Östra Hamnen

Sedermera Fredsgatan 3

Arfwed Swensson 1657h: 2.16, 1658: 10, 1659: 3½, 1660: 3½, 1661: 3½, 1662: 3½, 1663: 1 vilken tomt?

Biörn smed 1662: 2½ vilken tomt?

Börge Ambiorsson Bötter (Börge Bötter) R17 4.122

1637–38, 1641, 1645: 3 mtl, 1639, 1644: 4 mtl, 1640, 1646–49, 1651: 1 mtl

Ambjörn (hos Börge Bötter) R17 1645:1 *Ambjörn Börgesson* R17 1646, 1648: 4 mtl

Kerstin hos Börge Böcker R17 1645: 1 mtl

Jon Andersson hos Börge Böcker R17 1647: 2 mtl

Ingri i Gaddås (1641 hos Börge Bötter) R17 1639–41, 1646, 1650: 1 mtl, 1649: Ingrid i Gaddås, en gammal Enkia: 1 mtl) Kan vara identisk med VI Ingri Anders Tormessons: se längre ned 4.135)

Börge Ringekarl 1668–69

Tore Börgesson tobaksbesökare 1670

Constapel Hans Eriksson R17 1644: 2 mtl

*Tore Jörensso*n R17 1647: 2 mtl

Kerstin Hansdotter R17 1642 1 mtl

Rotemästaren Hans Torstensson R17 4.122

Det kan vara den Hans Torstensson, som 1648 omtalades på landerierna (men se rote 2 1648). Sedan här i dåvarande R17 1649–51, 1655: 2 mtl, 1654: 3 mtl, 1656–57v

Gustavi tomtöreslängd 1670 (ej bebyggd)–74 *Hans i Gaddås*

Tomt öde, M1676–77: *Hans Torstensons* gård öde

Rotemästaren Hans Torstenssons gård öde 1676–78

Den 21.6.1675 lät (*skepparen*) *Berge Olofsson (Donsö)* lagbjuda den tomt, som han tillhandlat sig av Hans Torstensson. När *Berge Olofsson* fick fastebrev den 11.9.1676 fick fastebrev kallades Hans Torstensson hans svärfader. Det bör då vara fråga om 4.120. *Berge Olofsson Donsö* sålde

för 180 rdr en gård på Drottninggatan belägen mellan Anders Olofsson skomakares gård (4.121) å västra och Jon Pedersson (skräddares d.y.) gård (4.123) å östra sidan till

Anders Elofsson,

som uppbjöd gården den 29.4.1678. Den 1.12.1679 tvistade *Willem Pietersson*, som kallade sig vara "borgarebarn här i staden" och

Torsten Elofsson

om en gård. Båda ville slå sig ned i staden och bli borgare. Torsten Elofsson befalldes att inkomma i rätten med reda penningar, om han ville lösa gården. Vad hans egna syskons arvsparter i gården vidkommer, måste han visa, vad han hade betalat dem för deras pretentioner. Den 11.12.1679 lät Torsten Elofsson lagbjuda sin avlidne broder Anders Elofssons och dess änkas efterlämnade hus och gård på Drottninggatan, som han hade inlöst av sina syskon och medarvingar för 195 rdr courant.

Det meddelades den 20.10.1691, att *Maccabeus Thornthon* som skeppare på sin skuta *David* i stället för den sjuke *Sven Kruse* hade antagit borgaren Torsten Elofsson.

Torsten Elofsson sålde jämte *hustrun Ellika (Helga) Svensdotter* den 26.3.1710 med bifall av dottern *Beata* till *rådman Olof Häger* en tredjedel av deras tomt på Drottninggatan mellan tullnären *Jacob Sjöberg* i väster och skräddaren *Jon Persson* i öster för 80 d smt. Den 19.3.1722 påminnte *Olof Häger* om sin ägarerätt till tredjedelen.

Torsten Elofssons hustru *Helga Svensdotter* fick 16.9.1691 ett stolrum, som efter föräldrarnas död övertogs av dottern *Beata Torstensdotter*. Styrman *Torsten Elofsson Gaddås* stolrum övertogs den 18.7.1711 av *Anders Månsson spormakare*.

Den 20.21.1713 köpte

glasmästare Petter (Larsson) Friberg

de resterande två tredjedelarna av tomten här på norra sidan av Drottninggatan för 250 d smt av *Beata Torstensdotter*. Man får hans patronymikon i april 1710, då *glasmästare Wilhelm Svensson* vände sig mot sin gesäll *Petter Larsson Friberg*. I en inlaga till magistraten den 19.5.1712 uttalar sig *Kilian Treutiger* om glasmästaregesällen *Petter Fribergs* utnämning till mästare. *Friberg* hade med "märkelig bekostnad" rest till Stockholm, eftersom han inte kunde få något arbete hos Göteborgs mästare. "I Stockholm hade han för den difference skuld som Stockholms lovl. ämbete mot denna stadzens glasmästare haver, blivit skymfligen avvist och därför kommit tillbaka hit igen. Mäster *Jochim* och mäster *Wilhelm* hade med tillbörlig och ostraffelig beskedlighet haft anmärkningar mot *Petters* intagande i ämbetet. Men mäster *Henrik Mattsson*, som vid den kommande sammankomsten alldeles absenterade sig, protesterade, när han äntligen inställde sig, då mästerstycket skulle uppvisas, utlåtande sig, att om *Friberg* skall bliva mästare, så vill han resa utur staden, klagande att han sielf intet arbete haver, mindre kan tillåta flere att sättia sig neder, hwarföre han utläte sig, att han ensam var en redelig mästare men ingen av de andra, ratande ock mästerstycket som ofullkombeligt." Trots allt fick *Petter Friberg* burskap som glasmästare den 19.6.1712.

Ovänskapen med glasmästare *Henrik Mattssons* familj fortsatte. Vid kämnärsrätten den 29.4.1713 hade glasmästare *Petter Friberg* anledning att på egna och sin svärmoder *Anna Nymans* vägnar vända sig mot *Henrik Mattssons hustru Anna Maria Höijer*, som en afton skulle ha ställt sig i försåt och illa hanterat svärmodern. *Anna Maria* skulle ha tillfogat *Anna Nymans* högra

arm en så svår skada, att hon sedan beständigt haft svår sveda och värk. Henrik Mattsson hade missunnat Friberg att bli mästare och ”bortlupit” så snart samtliga övriga ämbetsbröder godkänt Fribergs mästerstycke, en glaslykta, som Anna Maria Höijer senare illvilligt slagit sönder. Märkligt nog hänvisade Petter Friberg till Kungl. Gustaf Adolfs stadga om nattfred på Stockholms gator och andra kungliga förordningar, som han fann tillämpliga. Anna Maria försvarade sig med att hon mot sin vilja hade skadat Petters svärmor arm en afton föregående år under ett tumult hon hade haft med några soldater. Den 15 maj vittnade fältskären Kaldiniger och amiralitetsskrivare Lars Borgström i ärendet.

Petter Fribergs *hustru Maria Andersdotter (Nyman)* fick 21.5.1713 stolrum efter Beata Torstensdotter.

Petter Fribergs gård värderades 1715 omtalas i skattningslängden glasmästare Petter Friberg endast till 120 d smt (tomt 140, och lösöre 20) medan grannen rådmann *Olof Hägers* hus samtidigt var värd hela 600 d smt (tomt 60). 1717 står Friberg som änkling ensam i upphandlingslängden (skatt 4.16) 1717. Stolrummet ärvdes av Petter Fribergs dotter *Anna Maria* efter sin mor 20.8.1718.

Själv fick mäster Petter Friberg sitt stolrum den 19.6.1717 efter *mäster Jöns Svensson bagare*.

Efter Maria Andersdotter Nymans död gifte Petter Friberg 1719 om sig med *Kiällert Eriksson skräddares* änka *Catharina Grope*, dotter till *målaremästare Petter Ericsson Grope*. Hon var bosatt tvärs över Drottninggatan tomt 4.12 i kv. Värnamo, i en gård, som nu Petter Friberg övertog. Denna hans gamla gård på norra sidan gatan angavs 1719 ligga mellan tullskrivare sal Jacob Sjöberg i väster och Nils Nilssons i öster. Den var ännu 1745 enligt tomtöreslängden i hans ägo. Gården kallas under 1730-talet Petter Fribergs andra gård och hyrdes ut och kallas 1741 öde. 1730 står *nålmakaren Peter (Johansson) Ledin* (se 1.6 1713–20, miste 6.35 på auktion 1742) på Fribergs plats i tomtöreslängden.

Enligt magistratens registratur för den 12.5.1736 klagade nålmakaren Petter Ledin över en nålmakare *Benjamin Baumbach* i Alingsås, som tillverkade de av kommerskollegium förbjudna järnnålarna. Ledin hade hänvisat till kommerskollegiums relation av den 29.4.1722, som stadgade att de som efter den dagen tillverkade sådana nålar skulle böta 50 d smt. Ledin hade begärt att införsel av järnnålar skulle förbjudas vid stadens portar. Andra hyresgäster var *tobaksspinnaren Thure Lundgren*, den gamla och utfattiga *bagareänkan Maria Sandberg* med *gesällen Jacob Berent* och den sjukliga och fattiga *packhuskarlen Gustaf Persson*. 1741 betecknas den som öde.

Den 4.5.1744 protesterade Petter Friberg hos magistraten (EIIb:32) över att han en rum tid förgäves hade inväntat betalningen av 24 rdr för den tid *riksrådet von Rosens betjänt* logerade hos honom. Petter Friberg behövde pengarna på grund av sitt beträngda tillstånd inför skatternas utbetalning. Det blev aktuellt att sälja denna gård.

Trots gårdens omvittnade stora brister hade Friberg ivriga spekulanter på den. Den 2.6.1744 skrev *skeppsskrivaren Magnus Dobbe* till magistraten (EIIb:32) och klagade över att hans svärfader glasmästare Petter Friberg nyligen hade sålt sin gård på Drottninggatan till *borgare (och hökare) Sven Jernberg* (se 4.56) för 270 d smt. Själv var han å sin hustrus sida närmaste bördeman. Han begärde att få deponera bördeskillingen.

Töres Carlsson båtekarl

protesterade hösten 1744 hos magistraten (EIIb:33) mot glasmästare Petter Fribergs skrift, vari denne hade begärt att magistraten skulle tillhålla Töres Carlsson flytta från den gården han be-

bodde och som han hade tillhandlat sig av mästare Friberg och lämna plats till den senare köparen Sven Jernberg. Petter Friberg hade talat om s.k. förment gårdshandel: det skulle bara ha varit löst tal, att Töres skulle få köpa gården. Enligt honom hade Töres som hyresgäst uppsagts den 30.1.1744. Carlsson hänvisade till kämnärsrätten den 25 sista i sept. Vittnen till Töres Carlssons köp hade varit nålmakaren Petter Ledin och *båttällderman Nils Ericsson* Laga köp skulle ha skett den 22.5.1740 mellan mästare Friberg och Töres Carlsson. Friberg hade betalt sina kronoutsylder med en del av de pengar han hade uppburit av Töres för gården.

Töres Carlsson fick behålla gården men tydligen måste köpet förnyas, ty i bouppteckningen efter hans änka anges att gården hade inköpts den 29.4.1745 för 253 d smt.

Båtekarlen Töres Carlsson efterlämnade enligt bouppteckning den 3.12.1749 en liten gammal gård med hus på Drottninggatan mellan båttällderman Nils Eriksson och "Hilledons" hus med halv tomt, värd ungefär 230 d smt. Hans änka *Maria Sunnerberg* gifte före 1753 om sig med

fortifikationstimmermannen Olof Hall

och avled barnlös i oktober 1758. Enligt bouppteckningen den 18.10.1759 var hon syster till *Christina Sunnerberg*, gift med f.d. soldaten i Göteborg *Anders Hellman*. I tillgångar ägde markarna 447 daler och i skulder 565 daler. Huset med 2/3 tomt på Drottninggatan betecknades som gammalt och ruttet och beläget mellan båttällderman Nils Ericsson och Hilledons (d.v.s. skepparen Olof Börgessons) änka.

I ett brev till magistraten den 7.3.1760 skrev Olof Hall (EIIb:97), att det lilla, honom tillhöriga hus med gård, bestående av 2/3 tomt på Drottninggatan var både till tak, väggar och allt annat samt innan- och utanrede numera så uppruttet och förfallet, att det inte längre stod att hjälpas med reparationer, ännu mindre var dugligt till beboende. Huset måste i grund rivas ner såvida man skulle få någon vidare nytta av tomten.

Gården upptages redan i samma års tomtöreslängd som tillhörigt grannen i öster *båteredaren och åldermannen för hemförarebåtegillet i Göteborg Nils Ericsson (Lundborg)*, död 8.2.1768. 1760 bodde i gården utom Nils Eriksson drängen Olof Börgesson. pigorna Britta Olsdotter och Anna Larsdotter samt "ibm" *båtedrängen Jöns Bengtsson* Nils Eriksson efterlämnade enligt bouppteckning 23.8.1768 hus och gård på Drottninggatan, näst intill snickare Lars Edberg i öster, värt 620 d smt, vidare en halv tomt näst intill den förra med en liten gammal åbyggnad (som tydligen icke rivits), värt 210 daler, ett plantage utom Drottningporten med ett torkhus och två små kammare, 350 d smt samt andelar i hemförarebåten. Hans änka *Britta Gerdsdotter* avled den 3.4. "klockan 3/4 10" (21.15?) på kvällen. Hon hade den 17.6.1769 till mågen *löjtnant Lind(?)quist* sålt en äng i Gamlestaden samt plantaget utom Drottningporten. Efter hennes död sålde hennes arvingar herr auditören Lindequist och dennes kusin omyndiga *mademoiselle Britta Andrietta Lundborg* såväl nummer 4.123 som nummer 4.122 med den då fortfarande kvarstående gamla åbyggnaden till

hökaren Per Torén

för 1166:32 rdr specie. Han uppbjöd 7.7.1788 såväl 4.122 som 4.123^{3/4}. Den senare tomten övertog snart av hans kreditorer. Nummer 122 uppbjöds 12.10.1789 av *snickaren Johan Herman Lohman* och kallas i tomtöreslängden 1790 hans hus. Tillsammans med alla övriga tomter 4.118–34 hade tomten, som då tillhörde Lohmans kreditorer avbränts den i den olyckliga våldelden natten mellan den 2 och 3.3.1792. Enligt uppgift i Johan Herman Lohmans konkurshandlingar uppsköt därför auktionskammaren försäljningen. Fastigheten på tomterna 122 och 123 hade enligt

värdering 29.2.1792 före branden varit försäkrad för 500 rdr och bestått i goda över- och under- rum med handelsbod och tillräckliga uthus samt rymligt gårdsrum.

På begäran av kuratorerna över snickaremästare Johan Herman Lohmans gäldbundna bo utbjöds den 29.1.1793 hans vid Drottninggatan i fjärde roten under nummer 122 mellan handelsmannen Borelii i västra och hökaren P. Thoréns kreditorer å östra sidan belägna avbrända tomt, (som senare blev Fredsgatan) och inropades för 125 rdr specie av *hökaren Erik Klingberg*, som uppbjöd köpet den 18.3.1693. Bouppteckningen efter *hustru Anna Regina Flint*, avled 21.4.1796, gift med *snickaremästare Lars Zettergren*, som erhöll burskap 29.6.1781, upptog ett grundmurat stenhus i hörnet av Freds- och Drottninggatorna. Hon var dotter till *järndragaren Lars Flint* och *Catarina Nilsson*, död 4.4.1768. Gården (4.122^{3/4}) uppbjöds den 17.10.1796 av *handlanden Johan Peter Berg* och 4.4.1803 av *buntnakaren Sven Liedman* (ägare 1807).

Gelbgjutaremästare Erland Fogelberg, död 5.2.1811 ägde enl bouppteckningen alla tomterna 4.120–122: se 4.120.

Senare uppbud av 4.122

änkan Anna C. Möller

21.9.1835